

YARGI BAĞIMSIZLIĞI: TEORİK TEMELLER, TARİHSEL GELİŞİM VE MODERN TEHDİTLER

Abdullah YOLCU*

ÖZ

Günümüzde demokratik yönetime sahip ülke iktidarlarının tamamı hukukun üstünlüğüne olan inançlarını dile getirmektedir. Bu ülkelerin hemen hemen tamamında yargı bağımsızlığına ilişkin temel ilkeler, uluslararası sözleşmeler ya da anayasal düzenlemeler ile yüksek güvenceler altına alınmaktadır. Yargı bağımsızlığı demokratik yönetimin vazgeçilmez unsuru kabul edildiğinden, yargının bağımsız ve tarafsız karar alması için dikkatle izlenmesi gereken etik değerler/ilkeler, birçok devletin ortak uzlaşısı sağladığı uluslararası metinler ve bu metinler çerçevesinde oluşturulan ulusal düzenlemeler ile tesis edilmeye çalışılmaktadır. Hâkimin karar alma sürecinde herhangi bir iç ve dış etki altında kalmadan yalnızca yasalar çerçevesinde vicdani kanaati ile karar verme yetkisi yargı bağımsızlığı olarak ifade edilmektedir. Soyut hukuk kurallarının somut olaylara uygulanması olan yargı faaliyetinin yargı bağımsızlığına ilişkin temel etik değerler doğrultusunda yürütülebilmesi yargı kararlarının meşruluğu bakımından da oldukça önem arz etmektedir. Bununla birlikte antik dönemden modern devlete kadar doğrudan iktidarın, diğer etkenlerin ve yargı örgütünün kendi iç unsurlarının yargı kararlarına müdahale

---

* Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, E-Mail: ayolcu@bingol.edu.tr, ORCID ID: 0009-0002-3787-8151.

Makalenin Gönderim Tarihi : 12.06.2024.

Makalenin Kabul Tarihi : 27.12.2024.

girişimleri olmuş ve olmaya devam etmektedir. Teknolojinin gelişimi ile insanlar arası etkileşimin kolaylaşarak artması yargı kararlarının medya ve özellikle sosyal medya aracılığı ile değerlendirilmeye açılması, yargının karar alma sürecinde baskısına maruz kaldığı yeni etkenlerden biridir. Bu çalışma ile uluslararası ve ulusal literatür kapsamında yargı bağımsızlığının önemi izah edilerek, karar alma sürecini olumsuz anlamda etkileyen geleneksel ve modern faktörler tespit edilerek bunların yargının karar alma sürecine tesiri açıklanmaya çalışılacaktır. Ayrıca modern faktörlerin yargıya müdahale girişimlerinin önlenmesi bağlamında çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu hukuku, anayasa hukuku, yargı bağımsızlığı, kuvvetler ayrılığı, hukukun üstünlüğü, meşruiyet, özel çıkar grupları, dijitalleşme.

JUDICIAL INDEPENDENCE: THEORETICAL FOUNDATIONS, HISTORICAL EVOLUTION AND CONTEMPORARY THREATS

ABSTRACT

Today, all governments of countries with democratic governance express their belief in the rule of law. In almost all of these countries, the basic principles of judicial independence are highly guaranteed by international agreements or constitutional regulations. Since the independence of the judiciary is accepted as an indispensable element of democratic administration, ethical values/principles that must be carefully followed for the judiciary to make independent and impartial decisions are being tried to be established through international texts that many states agree on and national regulations established within the framework of these texts. Judicial independence is defined as the authority of the judge to make a decision solely based on his/her conscientious opinion within the framework of the law, without being under any internal or external influence in the decision-making process. It is also very important for the legitimacy of judicial decisions that judicial activity, which is the application of abstract legal rules to concrete events, can be carried out in line with the basic ethical values of judicial independence. However, from ancient times to the modern state, there have been and continue to be attempts to intervene in judicial decisions by the direct government, other factors and the internal elements of the judicial organization. The increase in interaction between people with the development of technology and the opening of judicial decisions to evaluation through the media and especially social media is one of the new factors that the judiciary is exposed to pressure in the decision-making process. With this study,

the importance of judicial independence will be explained within the scope of international and national literature, traditional and modern factors that negatively affect the decision-making process will be identified and their effects on the decision-making process of the judiciary will be tried to be explained. Additionally, solution suggestions will be presented in the context of preventing modern factors' attempts to intervene in the judiciary.

Keywords: Public law, constitutional law, judicial independence, separation of powers, rule of law, legitimacy, special interest groups, digitalization.

I. GİRİŞ

Demokratik yönetim, Aristoteles'in anayasal yönetim olarak ifade ettiği anlayıştan bugüne kadar gelişmeye devam eden süreci ifade etmektedir. Aristo, Anayasal yönetim anlayışı ile hükümeti üç parçaya bölmüştür. Her bölümü yurttaşların geneli tarafından birlikte karar alınarak idare edilen bu yönetim anlayışı ile toplumun yüksek menfaatinin ve adaletin tecelli ettirileceğini savunmuştur.¹ Modern devlet döneminde kuvvetler ayrılığı kavramı Locke ve Montesquieu tarafından detaylandırılmış ve sistemli hale getirilmiştir. Devletin egemenlik hakkının kullanılması erklerle paylaştırılmış ve bu erklerin birbiri ile ilişkisinde hukukun üstünlüğünün esas alınacağı savunulmuştur. Kuvvetler ayrılığı yasama ve yürütmenin faaliyetlerinin denetlenmesi ve dengelenmesi esasına dayanmaktadır.² Locke, *Yönetim Üzerine İkinci İnceleme* adlı eserinde insanın özgürlük ve mülkiyet haklarının korunabilmesi için insanüstü bir güce ihtiyaç duyulduğunu bu gücün devlet yapılanması olacağını bu yapılanmanın da yasama, yürütme, federatif güç olarak kısımlara ayrılması gerektiğini belirtmiştir. Devlet yapılanmasında yargıyı bağımsız bir erk olarak saymakla birlikte yürütmenin yetkisinin toplum yararına kullanılıp kullanılmadığının denetlenmesi için aynı zamanda ihtilafların çözümünü yasalar çerçevesinde sağlayacak dürüst yargıçlara ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır.³ Montesquieu, devlet yapılanmasına ilişkin Locke'un eksik bırakmış olduğu parçayı tamamlamış ve egemenliğin yasama, yürütme ve

¹ Aristoteles, Politika, Furkan Akderin (Çev.), 7. Baskı, Say Yayınları, İstanbul 2023, s. 99.

² Ünal, Şeref, "Yargı Bağımsızlığı", Amme İdaresi Dergisi, Cilt 37, Sayı 3, Yıl: 2004, (63-81), s. 64.

³ Locke, Yönetim Üzerine İkinci İnceleme, Fahri Bakırcı (Çev.), 2. Baskı, Ebabil Yayınları, Ankara 2012, s. 84.

yargı olarak ayrışmasının gerektiğini belirtmiştir.⁴ Egemenlik yetkisini kullanacak bu üç erkin birbirinden bağımsız karar alabilmesi aynı zamanda birbirini denetleyebilmesi birey özgürlüklerinin korunabilmesi adına son derece önemlidir. Yargının bu ayrımdaki rolü yasama ve yürütme faaliyetlerinin denetlenmesi ve birey haklarının güvenceye alınmasıdır. Bunun sağlanabilmesi için yargının diğer iki erkten bağımsız olması gerekir aksi halde yasama ya da yürütme yetkisini elinde bulunduranların despot yönetimi ya da tiranlığı meydana gelecektir. Bu bağlamda demokratik yönetimlerin ortaya çıkarmış olduğu anayasalarda kuvvetler ayrılığı fikri benimsenmiş, denetim ve dengenin işlevsel hale gelebilmesi bakımından yargı bağımsızlığı teminat altına alınmıştır.

Bu çalışmada, devlet idaresi, kurumların işlevselliği ve toplumun refahı adına yargı bağımsızlığının öneminin teorik temelleri, yargı faaliyetine ilişkin uluslararası sözleşmeler çerçevesinde belirlenen etik değerler, yargı kararının meşruluğu, yargı faaliyetine ilişkin tarihsel süreçte yaşanan müdahale girişimleri, dönemimize ilişkin olarak da yargı bağımsızlığını tehdit eden unsurlar ele alınacak yargı bağımsızlığının korunması ve sürdürülebilmesi adına tespit edilen hususlar incelenecektir.

II. YARGI BAĞIMSIZLIĞININ TEORİK TEMELLERİ

Kuvvetler ayrılığı doktrinine göre yargı bağımsızlığı yargının, yasama ve yürütme erklerinden ayrılması anlamına gelir.⁵ Ancak yargı bağımsızlığını yalnızca erkler ayrılığı fikri ile sınırlamak kavramın çerçevesini son derece daraltmak sonucunu doğurur. Yargı faaliyeti esnasında karar alma sürecine etki edebilecek yasama ve yürütme işlemleri yanında tüm diğer unsurların bertaraf edilmesi de yargı bağımsızlığı kavramına dâhil edilmelidir.⁶

Yargının karar alma sürecinde yalnızca yasalar doğrultusunda hareket etmesi gerektiği ilk çağ düşünürlerinden günümüze kadar

⁴ Montesquieu, Kanunların Ruhu Üzerine, Berna Günen (Çev.), 7. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2021, s. 198.

⁵ Gözübüyük, A. Şeref, Anayasa Hukuku Anayasa Metni Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2000, s.74.

⁶ Fendoğlu, H. Tahsin, Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Yetkin Yayınları, Ankara 2010, s. 87; Centel, Nur, “Adil Yargılama İlkesi ve Türk Hukukundaki Bazı Sorunlar”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 16, Sayı 1-2, Yıl: 2010, (3-14), s. 10.

savunulmuştur. Özgürlük, güvenlik, mülkiyet haklarının korunabilmesi temelinden ortaya çıkan yargı bağımsızlığı 21. yüzyılda birçok uluslararası belgede düzenlendiği şekliyle adil yargılanma hakkının tesis edilmesi ve adaletli bir neticenin ortaya çıkmasını amaçlar. Modern devlet anayasaları ile gelişen demokratik yönetim anlayışı, hukukun üstünlüğünü ve yargı bağımsızlığını vaz geçilemez değerler olarak kabul etmektedir.⁷ Hukukun üstünlüğü ya da hukuk devleti, benimsenen hukuk sistemine göre farklı kavramlar ile ifade edilmektedir. İngiliz hukuk sistemini benimseyen ülkelerde kullanılan “*rule of law*”, kara Avrupası ülkeleri hukukunda, Almanya’da “*Rechtsstaat*” Fransa’da “*État de droit*” ifadelerinin anlamsal karşılığı hukuk devletidir.⁸

Hukukun üstünlüğü, kavramsal olarak A. Venn Dicey’in *Introduction to the Study of the Law of the Constitution* eserinde kullanılmış olmakla beraber Aristoteles’in devlet yönetiminin nasıl olması gerektiğini izah ederken kullanmış olduğu; “*yasanın egemen olması, yurttaşların herhangi birinin egemen olmasından iyidir*”, “*yasanın egemen olmasını isteyen başka hiç bir şeyin değil, yalnız Tanrı’nın ve aklın egemen olmasını istiyor demektir; bir insanın egemenliğini isteyense, bir vahşi hayvanı işin içine sokmaktadır*”⁹ ifadelerine kadar götürülebilmektedir.

Dicey, İngiltere hukuk sistemi çerçevesinde hukukun üstünlüğünü tanımlarken esasen bugüne kadar hiç kullanılmamış bir kavramı değil o güne kadar gelişmiş ve o günden sonra da gelişimini sürdüren bir kavramı tanımlamıştır. Dicey, hukukun üstünlüğünü ilk olarak; bir kimsenin daha önceden belirlenmiş ve bilinen bir yasa haricinde, ülkenin olağan mahkemeleri dışında yargılanmaması; ikinci

---

⁷ Yavuz, Bülent, Kuruluş ve İşleyiş Açısından Türkiye’de Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Adalet Yay., Ankara 2012, s. 10; Coşkun, A. Vahap. “Yerel Yönetimler ve Demokrasi”, Türk İdare Dergisi, Cilt 71, Sayı 422, Yıl: 1999, (93-110), s. 109; Beatson, Jack, Key Ideas in Law: The Rule of Law and the Separation of Powers, Hart Publishing, Great Britain 2021, s. 98; Eoin Carolan, The New Separation of Powers: A Theory for the Modern State, Oxford U. Press, New York 2009, s. 133.

⁸ Bingham, Tom, The Rule of Law, Penguin Books, UK 2011, s. 5.

⁹ Aristoteles, Politika, s. 120.

olarak hiç kimsenin statüsü ne olursa olsun yasanın üstünde olmadığı herkesin aynı yasaya tabi olması gerekliliği olarak ifade etmiştir.¹⁰

Tamanaha, hukukun üstünlüğü kavramının dünya genelinde çok popüler ve benimsenen bir kavram olduğunu, hemen hemen tüm devlet başkanları, gazeteciler, akademisyenler tarafından dile getirildiğini ancak üzerinde ortak bir uzlaşa sağlanamadığını belirterek; hukukun üstünlüğünü, herkesin savunduğu fakat ne olduğu konusunda çelişen fikirlerin bulunduğu *iyi* kavramına benzetmiştir.¹¹ Bingham, hukukun üstünlüğü ilkesi ile anlatılmak istenenin, devleti oluşturan tüm makamların ve kişilerin yürürlükteki yasalarla bağlı olması aynı zamanda bu yasalardan yararlanma hakkına sahip olması şeklinde tanımlamıştır.¹²

İngiliz hukuk sistemi Anayasa'nın klasik anlamda devlet organizasyonunu tarif eden ayrıca devlet ile birey arasındaki ilişkiyi düzenleyen derlenmiş tek bir metnin olması gerekliliğini kabul etmemektedir. Parlamento egemenliğinin bir sonucu olarak parlamentonun kabul ettiği yasalarla somutlaşan ve İngiliz tarihinin bir ürünü olarak kabul edilebilen yasaların bütünü İngiltere Anayasası olarak ifade edilmektedir.¹³ Farklı hukuk sistemine rağmen İngiliz hukuk sistemi hukukun üstünlüğünün korunması bağlamında birçok devlete ilham olmuştur. Bununla birlikte Lord Chancellor'un yasama, yürütme ve yargı adına sahip olduğu yetkiler yargı bağımsızlığı bağlamında zaman içerisinde birçok eleştiri almıştır. Lord Chancellor yürütme organı olan Kabinenin bir bakanıdır aynı zamanda yargıçların atanmasına ilişkin yetkisi bulunmaktadır. Yargı erkinin başında yer almakla birlikte yargıç olarak Lordlar Kamarası Temyiz Komitesi ve Özel Konsey Yargısal Komitesine ve Lordlar Kamarasına başkanlık etmektedir.¹⁴ Birden fazla erke temas eden bu yetkinin yargının bağımsız görünümünü gölgelemesi neticesinde 1997 yılında başlayan anayasal reform süreci akabinde 2005 yılında kabul edilen "Constitutional Reform Act" ile Lord Chancellor'un,

---

¹⁰ Dicey, Albert Venn, Introduction to the Study of The Law of the Constitution, Liberty Fund, Indianapolis 1982, s. 147 vd.

¹¹ Tamanaha, Brian Z., Hukukun Üstünlüğü Tarih Siyaset ve Teori, A. Fahri Doğan (Çev), Runik Kitap, İstanbul 2020, s. 14-17.

¹² Bingham, The Rule of Law, s. 11.

¹³ Özbudun, Ergun, "İngiltere'de Parlamento Egemenliği Teorisi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, Yıl: 1968, (59-79), s. 59-60.

¹⁴ Yanık, Murat, Yargının Yönetimi ve Denetimi, Der Yayınları, İstanbul 2014, s. 78-79;

Lord'lar Kamarası başkanlığı, Yüksek Adalet Divanı Başkanlığı yetkileri alınmıştır.¹⁵ Bu reform yasası ile hukukun üstünlüğü ilkesi anayasal ilke olarak düzenlenmiştir.

1787 tarihi ABD Anayasası, açıkça kuvvetler ayrılığı ilkesini benimseyen, hükümet yetkililerini yasama, yürütme ve yargı erklerine bölen ve her bir erke diğer erklerin denetimi ve dengelenmesi görevi yükleyen bir anayasadır.¹⁶ Yargıçların, iyi halleri sürdüğü sürece görevde kalacağı anayasal güvence altına alınarak yargı bağımsızlığının sağlanması amaçlanmıştır.

Türk hukuk tarihine bakıldığında Osmanlı Devleti'nde Padişahın mutlak otoritesini sınırlanmasını içeren belgeler 1808 tarihli Sened-i İttifak, 1839 tarihli Tanzimat Fermanı, 1856 tarihli Islahat Fermanı ve 1876 tarihli Kanun-i Esasi'dir. Bu düzenlemeler neticesinde kısmen anayasal monarşi formuna dönüşen Osmanlı'da yargı işleri şer-i hukuk ve örfi hukuk olarak ayrı görülmeye devam etmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı ilkeleri, Anayasa metinlerinde düzenlenmiş ve güvence altına alınmıştır.

---

¹⁵ İngiltere yargı sistemi içerisinde fiilen 1997 yılında başlayan ve hala devam etmekte olan bu değişimin nedenlerinden biri, Avrupa Yargıçları Danışma Konseyi'nin (CCJE) (2001) 1 Numaralı görüşünde yer alan tavsiyedeki gibi Avrupa standartlarıyla uyumlu hale getirmektedir. <https://rm.coe.int/1680747830> (1 Numaralı karar), (E.T 07.04.2024). 2005 yılında kabul edilen bu yasa ile Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi kurularak Lordlar Kamarası'nın İngiltere, Galler, Kuzey İrlanda'da görülen davaların en üst temyiz merci olma görevi bu mahkemeye devredilmiştir. Lordlar Kamarasında görevli Hukuk Lordları'nın (Law Lords) meclisteki görevleri sonlandırılarak Hukuk Lordları Yüksek Mahkeme üyeliğine getirilmiştir. Böylelikle Lordlar Kamarası'nın yargı görevi sona ermiştir. Lord Chancellor'un yargıçlık görevi sona erdirilmiş ayrıca yargı erkinin başı olma sıfatı da kaldırılarak bu görev Yüksek Mahkeme başkanı Lady/Lord Chief Justice'a verilmiştir. Bu yasa ile Lord Chancellor'un yargı üzerindeki yetki ve görevleri siyasi alan ile sınırlandırılmıştır. Magna Carta'dan sonra yargı sistemine ilişkin en köklü değişikliği içeren bu yasa ile İngiltere yargı mekanizması yürütme ve yasamadan bağımsız bir erk olarak yapılandırılmıştır. Yanık, Yargının Yönetimi ve Denetimi, s. 78-79; Woodhouse, Diana, "Anayasal Reform Kanunu 2005 – Yargı Bağımsızlığını Korumanın İngiliz Yolu", Çev. Serkan Yolcu, Küresel Bakış Çeviri Hukuk Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, 2011, (149-165), s. 151-152.

¹⁶ <https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf> (E.T. 08.04.2024).

20. yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde uluslararası barışı ve güvenliği tesis etmek, insan haklarını korumak amacıyla imzalanan uluslararası metinlerin neredeyse tamamında hukukun üstünlüğü kavramı korunmuştur. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun (BMGK) 10 Aralık 1948’de kabul etmiş olduğu İnsan Hakları Evrensel Bildirisi önsözünde “İnsanın zulüm ve baskıya karşı son çare olarak ayaklanmaya mecbur kalmaması için insan haklarının bir hukuk rejimi ile korunmasının esaslı bir zaruret olması...”¹⁷, hususundan 1953’te yürürlüğe giren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi de taraf devlet hükümetleri için “...siyasi gelenekler, idealler, özgürlük ve hukukun üstünlüğünden oluşan ortak bir mirasa sahip...”¹⁸ olarak bahsetmektedir.

BMGK tarafından 1985’te tasdik edilen Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri giriş metninde hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesi adına asgari standartlar belirlenmiştir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince Ekim 1994 kabul edilen hâkimlerin bağımsızlığı, etkinliği ve rolü hakkında üye devletlere yönelik R (94) 12 sayılı tavsiye kararının giriş bölümünde “Demokratik ülkelerde Hukuk Devleti ilkesini güçlü kılmak için hâkimlerin bağımsızlığını geliştirmek arzusuyla...”¹⁹ ifadesi hukukun üstünlüğüne atıf niteliğindedir.

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi’nin (CCJE) Magna Carta Çalışma Grubu (CCJE-MC) tarafından hazırlan ve Hâkimlerin Magna Carta’sı olarak kabul edilen metinde “Yargı, her demokratik devletin üç kuvvetinden biridir. Görevi, hukukun üstünlüğünün mevcudiyetini teminat altına almak ve dolayısıyla hukukun tarafsız, doğru, adil ve etkin bir şekilde gereğince uygulanmasını temin etmektir”²⁰ ifadesiyle bağımsız yargı, hukukun üstünlüğünün güvencesi olarak belirlenmiştir.

Günümüzde bu ve benzeri uluslararası çalışmaların devam ettiğini, demokratik ülkelere hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığının sağlanması adına tavsiye niteliğinde kararlar ve asgari standartlar belirlendiği görülmektedir. Bu bağlamda hukukun üstünlüğü ve yargı

¹⁷ <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/9a3bfe74-cdc4-4ae4-b876-8cb1d7eeae05.pdf> (E.T. 08.04.2024).

¹⁸ <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/3fdd972e-8566-4b8a-9ffe-d9205f4e51cd.pdf> (E.T. 08.04.2024).

¹⁹ <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/563960a7-228e-407c-9894-d90ebd9419b0.pdf> (E.T. 08.04.2024).

²⁰ <https://www.coe.int/en/web/ccje/background-and-mission> (E.T. 26.04.2024).

bağımsızlığı kavramlarını birbirinden ayırıştırmanın mümkün olmadığını ve her daim gelişim yönünde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

III. YARGININ KARAR ALMA SÜRECİNİN MEŞRULUĞU

Etimolojik olarak meşru kavramı, çoğunluk tarafından doğruluğu kabul edilen ve bu kabulün temelinde kamu vicdanı, yasa, din veya ahlaki temellerin olduğu tutum ve davranış olarak tanımlanmaktadır. Zaman içerisinde yönetici erkin yönetme gücünün yönetilenler tarafından kabul edilmesi manası da kavram karşılığına eklenmiştir.²¹ Fiili bir durum, tutum ya da davranışın haklı olup olmadığı değerlendirilmesi meşruluk ölçüsü ile yapılacağından kavram hukuk alanı ile doğrudan ilişkilidir. Devlet yönetiminin öncelikle bizatihi kendisinin sonrasında da yapacağı işlemlerin, kabul edeceği yasaların temel unsuru meşruluk dayanağıdır.²²

Erdoğan, meşruluk kavramını devletin manevi unsuru olarak kabul ederken toplumun, devlet tarafından belirlenen kurallara uyma eğiliminin temelinde bu kuralların kamu yararına ve ortak iyilik için alınmış olduğu inancının yattığını belirtmektedir. Toplumdaki bu inancın konuya ve zamana göre de artıp azalabileceğini, dolayısıyla mutlak bir meşruluk durumunun olmadığı görüşündedir.²³

Aslan, iktidar gücü söz konusu ise toplumda yönetenler ve yönetilenlerin bulunduğunu, yöneten kesimin iktidarının süreklilik kazanabilmesi için yönetilenlerin bu yönde onayının olması gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca yönetilen kesim tarafından kabul edilmeyen, herhangi bir sınır ya da kural tanımayan iktidarın gayr-i meşru olduğunu, bu sebeple süreklilik kazanamayacağını belirtmektedir.²⁴

Weber, otoritenin meşru olabilmesi için bu meşruluk kaynağının; egemenin emir verme hakkı olduğu inancı (yasal otorite), egemenin

---

²¹ Gürbüz, Ahmet, Hukuk ve Meşruluk Meşru Hukukun Temel Unsurları, 2. Baskı, Beta Yay., İstanbul 2013, s. 7.

²² Gürbüz, Hukuk ve Meşruluk..., s. 8.

²³ Erdoğan, Mustafa, Anayasal Demokrasi, 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 2013, s. 348-349.

²⁴ Aslan, Mehmet Emin, Devlet ve Egemenlik Teorisi, Dora Yayınları, İstanbul 2019, s. 34.

geleneklere göre kutsanmış olduğu inancı (geleneksel otorite), egemen benliğine/kişiliğine atfedilen kutsallık sebebiyle onun tarafından konulan emirlerin kutsallığı inancı olmak (karizmatik otorite) üzere üç şekilde ortaya çıktığını belirtmektedir. Meşru egemenliğin ancak yasal otorite olabileceğine diğer türlerde ise meşruiyetin kaynağının egemenlik yetkisini elinde bulunduran kişinin kendisi olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda toplumun kurallara uymasının ya da itiraz etmesinin tek başına o kuralın meşruiyetini/gayr-i meşruluğunu sağlamadığını savunmaktadır.²⁵

Bu doğrultuda, modern anayasal devletlerde yasalara ve hükümet düzenlemelerine uymanın temelinde o devlet çatısı altında yaşayan insanların yasal otoriteyi meşru kabul etmesi yer almaktadır. İktidarın meşru kabul edilmesi diğer taraftan bu gücün demokratik değerler çerçevesinde kullanılacağına dair inançtır. Günümüzde demokratik devletlerin tümünde uygulanan kuvvetler ayrılığı sistemi, egemenliğin millet adına kullanılması esnasında bu hakkın kötüye kullanılmasına engel olması, güçler arasında bir kontrol ve denge sistemi oluşturması açısından bu inancı kuvvetlendirmektedir. İktidarın meşruluğunu sürdürebilmesinde ağır yük yargıya düşmektedir. Yasama ya da yürütme gücüne entegre edilmiş, bu erklerin yapmış olduğu işlemleri denetleme ve iptal yetkisi bulunmayan bir yargının vereceği kararlar meşruiyet kazanamayacak, bunun sonucunda ise yasama ve yürütmenin meşruiyeti de zamanla ortadan kalkmaya yüz tutacaktır.

Kamu güveninin sağlanmış olmasının temel koşullarından biri yargı bağımsızlığının sağlanmış olmasıdır. Kamunun yargıya olan güveninin oluşabilmesi ancak, yargı faaliyetinin daha önceden belirlenmiş genel mahkeme tarafından, adil bir usul kullanılarak, bağımsız, tarafsız, davanın taraflarına eşit hak ve yükümlülüklerin tanındığı, kararda kişisel çıkara ilişkin belirtilerin olmadığı alt şartları gerektirmektedir. Diğer taraftan uluslararası ve ulusal etik değerlerin yargı faaliyetinde dikkate alınması da elzemdir. Bu hususların birlikte gerçekleşmesi halinde yargıya güven tesis edilmiş ve aynı zamanda iktidarın meşruiyet temeli de güçlendirilmiş olacaktır. Yargı faaliyetine ilişkin meşruluğun ve buna bağlı olarak oluşan kamu güveninin sağlanabilmesi, yargı faaliyeti sonunda verilecek kararın halkı memnun

---

²⁵ Weber, Max, Bürokrasi ve Otorite, H. Bahadır Akın (Çev.), 10. Baskı. Adres Yayınları, İstanbul 2023, s. 40.

etmesi anlamına gelmemektedir.²⁶ Bilakis, yargıdan beklenen kamunun beklentileri ya da baskı unsurlarından etkilenmeden, kararın yasa çerçevesinde hâkimin vicdani kanaati ile oluşturulmasıdır.

Yargının, farklı kişi ya da unsurlardan çeşitli şekillerde maruz kaldıkları uygunsuz etkiden hassasiyetle korunması gerekir. Ancak bu kolay bir yol değildir. Yargı faaliyeti taraflarına ya da konusuna göre; seçilmiş ya da atanmış bürokratların, basının ya da toplumun yoğun dikkatine mazhar olabilmektedir. Bu tür durumlarda yargı faaliyetine ilişkin bireysel ya da toplu hareketlerle uygunsuz etki çabası ortaya çıkabilmektedir. Yargı, siyasi aktörler ya da basın aracılığıyla kendi ortakları gibi gösterilebilmektedir.²⁷

Yargının bu tür etkilere açık olması yargı bağımsızlığının tesis edilmesi amacıyla yalnızca yasal güvencelerle oluşturulan hukuki bağımsızlığın yeterli olmayacağını yanı sıra fiili bağımsızlığın da sağlanması gerektiği sonucunu ortaya çıkartmaktadır.²⁸ Fiili bağımsızlık ile korunmak istenen değer; demokratik anayasal sisteme sahip olduğunu savunan tüm ülkelerde yargı bağımsızlığı anayasal ya da yasal düzeyde koruma altına alınmış olmasına rağmen hükümetin fiilen oluşturduğu siyasi süreçler ve çeşitli durumlar ile yargıyı yönlendirme girişiminin önlenmesidir.²⁹ Özetle fiili bağımsızlık, mahkemelerin ya da hâkimlerin fiili deneyimi olarak da açıklanabilir. Yargı faaliyeti neticesinde verilecek kararın bağımsız, tarafsız ve yalnızca hukuka dayalı olması, kamu nezdinde adaletin tecellisi olarak görülerek, yargılamanın içeriğine katılmasa dahi mahkeme kararının meşruiyeti sağlanmış olacaktır.

---

²⁶ Barak, Aharon, *The Judge in a Democracy*, Princeton University Press, USA 2006, s. 111-112.

²⁷ Fieldman, David, “The Independence of International Judges in National Courts: Lessons from Bosnia Herzegovina”, *The Culture of Judicial Independence*, (215-231), Martinus Nijhoff Publishers, Boston 2012, s. 220.

²⁸ Erdem, Fazıl Hüsnü. “Türkiye’de Yargı Bağımsızlığının Mevzuattan Kaynaklanan Sorunları ve Çözüm Önerileri”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 27, Sayı 47, Yıl: 2022, (315-355), s. 317.

²⁹ Erdem, Fazıl Hüsnü. “Türkiye’de Yargının Hukuk Ötesi Sorunları”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 24, Sayı 40, Yıl: 2019, (3-30), s. 27.

IV. ANTİK DÖNEMDEN MODERN DEVLETE YARGI BAĞIMSIZLIĞININ KORUNMASI

Yargı faaliyetinde bağımsız ve tarafsız karar alınması gerekliliğinin felsefi temelleri ilk çağda atılmıştır.³⁰ Bununla birlikte egemen gücün yargıya müdahale etmesinin önüne geçilmesine ilişkin gayret bugün halen devam etmektedir. M.Ö. 5. yüzyıl Atina demokrasisinde yargı faaliyeti hakkında kaynak teşkil eden eser, Aristoteles'in Atinalıların Devleti eseridir. Aristo dönemin yargı faaliyetine ilişkin, hak sahibi her bireyin hakkını mahkeme önünde talep etme imkânı olduğunu, bu talebin halk mahkemesi eliyle karara bağlandığını, burada görev alacak üyelerin otuz yaşını tamamlamış olması, devlete herhangi bir borcunun olmaması ayrıca vatandaşlık hak ve onuruna tam sahip olması gerektiğini belirtmektedir. Davaların görüleceği gün toplanan halk mahkemelerinde görev yapacak yargıçların hangi davaya bakacağına kura yoluyla belirleneceği aktarılmıştır.³¹ Bu yöntemdeki amacın önceden yargıçlar üzerinde herhangi bir etkinin oluşmasının önüne geçilmesi olduğu anlaşılmaktadır.

17. yüzyıl öncesinde İngiltere'de yargıçlar kraliyetin bir parçası ve hizmetkârları olarak yönetimin bir bölümünü ifade etmektedir. Kraliyet tarafından kendilerine verilen bir takım idari görevlerin yanında yargılama faaliyeti de yürütmektedirler. Kral tarafından göreve getirilmelerinin yanı sıra kral tarafından istenildiği zaman görevden alınmakta ayrıca kendilerini göreve getiren kral öldüğünde görevleri otomatik olarak sona ermektedir. Atama ve görevde kalmaya ilişkin herhangi bir güvenceye sahip olmamakla birlikte yargıçların mali güvencesi ya da düzenli maaş ödemesi de söz konusu değildir.³²

17. yüzyıl başlarına kadar yargıçların ücretlerinin belirlenmesi ve görevden alınmaları kralın kararı doğrultusunda gerçekleşmeye devam etmiştir.³³ 17. ve 18. yüzyıllarda Amerika, İngiltere ve Fransa başta

---

³⁰ Aristoteles, Atinalıların Devleti, Furkan Akderin (Çev.), Say Yayınları, İstanbul 2005, s.106; Sina, Ayşen. "Eski Yunan Yargı Sistemi: MÖ IV. Yüzyılda Atina'da Yargıçlar ve Mahkemeler." Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 123, Yıl: 2016, (419-450), s. 427.

³¹ Aristoteles, Atinalıların Devleti, s. 107.

³² Jack Beatson, Key Ideas in Law, s. 98.

³³ Kralın bir yargıçı görevden almasına ilişkin olarak; 1606-1613 yıllarında Common Pleas Baş Yargıçlığı, 1613-1616 King's Bench Baş Yargıçlığını yürüten Edward Coke İngiltere Baş Yargıçı olarak görev yaptığı süreçte

olmak üzere birçok devlet, Aydınlanma Dönemi düşünürlerinin devlet yönetimine dair ortaya koymuş olduğu kuvvetler ayrılığı fikri doğrultusunda anayasalarında yargıyı ayrı bir erk olarak düzenlemiştir. Hukukun üstünlüğünün korunabilmesi için yargının diğer organlardan ayrılması ve bağımsızlığının güvence altına alınması demokratik devlet anayasalarının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan ve günümüze gelen süreç, hukukun üstünlüğünün korunması ve yargı bağımsızlığının sağlanabilmesi adına gösterilen yoğun çaba birçok uluslararası metin ile temel ilkelerin belirlendiği ve geliştirildiği dönem olmuştur. 1985 yılında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen *Yargı Bağımsızlığına İlişkin Temel İlkeler*, Avrupa Konseyi tarafından 1998 yılında kabul edilen *Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı*, Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu, yaygın olarak bilinen adıyla Venedik Komisyonu, tarafından 2010 yılında kabul edilen *Yargı Sisteminin Bağımsızlığı* Raporu, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 2002'de Yargı Etiği Konferansı'nda kabul edilen *Bangalor Yargı Etiği Kuralları*, temel etik ilkeleri belirleyen uluslararası çalışmalara birer örnektir.

Bu metinlerde yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının korunması ve geliştirilmesi temel hedefi ile yargıçların atanması, görevden alınması, mesleki eğitimi, disiplin süreçleri ve maaşlarının belirlenmesi, yargı mensuplarının mesleki sorumluluklarının belirlenmesi, yargı sisteminin bütünlüğünün sağlanması hususları ele alınmaktadır. Bu metinler düzenli olarak ek raporlar ve görüşler ile güncellenerek geliştirilmeye devam etmektedir.

Yasama ve yürütme erkinden organik ve işlevsel olarak ayrılmayı ifade eden yargı bağımsızlığı ilkesinin sağlanabilmesi birçok ikincil nitelikteki etkenin bertaraf edilmesiyle mümkün olabilmektedir.³⁴

---

kralın emirlerine karşı genel hukukun üstün olduğunu, kralın genel hukuk kurallarının bir bölümünü değiştirme, suç yaratma ya da kralın keyfi ile herhangi bir davayı karara bağlama yetkisinin bulunmadığını açıkça ifade ettikten sonra bir çoğu krala karşı saygısızlık temeline dayanan suçlama ile görevden alınmıştır. <https://www.britannica.com/topic/Queens-Bench-Division> (E.T. 22.05.2024).

³⁴ Fendoğlu, Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, s.87; Özen, Muharrem, “Yargı Bağımsızlığını Zedeleyen Düzenleme, Uygulamalar ve Bağımsızlığı

Yargının diğer erklerden ayrı bir kuruluş örgütlenmesinin bulunması organik bağımsızlık olarak, yargı faaliyeti sürecinde herhangi bir uygunsuz etki altında kalmaması, emir ve talimat almaması işlevsel bağımsızlık olarak ifade edilmektedir.³⁵ Organik bağımsızlık ile hedeflenen yasama ya da yürütme erkinin yargı faaliyeti neticesinde verilen kararı bozma ya da değiştirme şeklinde müdahale edememesi ve yargıçların doğrudan görevden alınmasına bu organların karar verememesidir.³⁶ İşlevsel bağımsızlık ile hedeflenen yargı faaliyeti esnasında yargıçların yapmaları yasaklanmayan her şeyi yapabilmesidir. Yargı faaliyeti yürüten yargıcın bu süreç neticesinde vereceği karara aynı mahkemede bulunan kıdemli meslektaşları ya da üst mahkemede görevli yargıçlar tarafından müdahalede bulunulmaması iç bağımsızlığı oluşturmaktadır.³⁷

Yargıcın karar alma sürecindeki bağımsızlığının sağlanması ve sürdürülebilir nitelikte olması yargıçların mesleki güvence ile desteklenmesi ayrıca yargıçlar için uygulanacak disiplin ve terfi işlemlerinin de bu bağımsızlığı zedelemeyecek usul ve esaslar çerçevesinde oluşturulması gerekmektedir. Yargı bağımsızlığına ilişkin bu geleneksel baskı unsurlarının yanı sıra aile, sosyal çevre, benimsenen ya da reddedilen ideoloji, görsel işitsel medya ve sosyal medya aracılığıyla da yargı faaliyeti sürecinde yargıcın bağımsızlığının etkilenmesi mümkündür.

Sağlamaya Yönelik Çözüm Önerileri”, Ankara Barosu Dergisi, Cilt 68, Sayı 1, Yıl: 2010, (31-65), s. 34.

³⁵ Erdoğın, Anayasal Demokrasi, s. 126; Ünal, Şeref, Anayasa Hukuku Açısından Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Hakimlik Teminatı: Türk Yargı Sistemi Üzerinde Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Bir İnceleme, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara 1994, s. 6.

³⁶ Geyh, Charles G., “Customary Independence”, Judicial independence at the Crossroads: an İnterdisciplinary Approach, (160-191), Sage Publications, USA 2002, s. 163.

³⁷ Shetreet Shimon, “Creating a Culture of Judicial Independence: The Practical Challenge and the Conceptual and Constitutional Infrastructure”, The Culture of Judicial Independence, (17-69), Martinus Nijhoff Publishers, Boston 2012, s. 44.

V. MODERN TEHDİTLER VE YENİ DİNAMİKLER

Kullanım amacına bağlı olarak teknolojik gelişmeler, yargı faaliyetinde verimliliği artırırken aynı zamanda yargı bağımsızlığını tehdit eden yeni dinamikler de ortaya çıkarmaktadır. Dijitalleşme ve yapay zekâ gibi yenilikler, yargı sürecini hızlandırsa da, bu teknolojilerin bağımsız karar alma süreçlerine etkisi sorgulanmaktadır. Siber güvenlik tehditleri, yargı sistemlerine yönelik ciddi bir risk oluşturarak yargı mensuplarına yönelecek tehlikeleri artırmakta ve soruşturmanın gizliliğini tehlikeye atmaktadır. Öte yandan, teknoloji sayesinde özel çıkar gruplarının yargı süreçlerine etki etme potansiyeli artmış, bu da yargı bağımsızlığı açısından yeni zorlukları beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, teknolojik gelişmelerin, özel çıkar gruplarının, medya ve sosyal medyanın yargı bağımsızlığı üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin dengeli bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

A. Teknolojik Gelişimin Yargı Bağımsızlığına Etkileri

Günümüzde teknoloji, toplumsal yaşamın her alanında olduğu gibi, yargı süreçleri üzerinde de derin etkiler yaratmaktadır. Teknolojinin hızlı gelişimi, bilgiye erişim ve bilginin yayılması süreçlerini kolaylaştırmış, ancak aynı zamanda yargı bağımsızlığı için çeşitli tehditler de oluşturmuştur. Bu bağlamda, teknolojinin yargı bağımsızlığına olan etkilerini değerlendirirken, dijitalleşme sürecinin avantajları ve riskleri dengeli bir şekilde ele alınmalıdır.

İlk olarak, teknolojinin yargı süreçlerine entegrasyonu, adaletin daha hızlı ve etkin bir şekilde tecelli etmesine olanak tanımaktadır. Örneğin, dijital belgeler, elektronik dava dosyaları ve çevrimiçi duruşmalar, yargı sistemlerinin verimliliğini artırmakta ve mahkeme işlemlerinin hızını önemli ölçüde yükseltmektedir. Dava dosyalarının elektronik ortamda takip edilmesi, duruşmalara elektronik katılımın sağlanması, duruşmaların elektronik ortamda doğrudan kayıt altına alınması ile taraflar, avukatlar ve yargıçlar için erişim kolaylığı sağlamakla birlikte belgelerin kaybolması veya zarar görmesi gibi risklerini de azaltmaktadır.

Ancak, bu dijitalleşme süreci, yargı faaliyeti açısından yeni zorluklar da ortaya çıkarmaktadır. Dijital sistemlerde yaşanabilecek teknik sorunlar veya arızalar, duruşmaların yapılamaması gibi neticeler doğurarak adaletin tecellisinde gecikmelere yol açabilmektedir. Özellikle siber güvenlik tehditleri, yargı mensuplarının ve tarafların bilgilerinin

gizliliğini riske atmaktadır. Siber saldırılar, dava süreçlerine müdahale edebilmekte ve yargı kararlarının güvenilirliğini sarsabilmektedir. Örneğin, 2020 yılında New York'taki mahkeme sistemine yapılan bir siber saldırı, birçok davanın ertelenmesine ve davaya ilişkin karar verilememesine sebebiyet vermiş, benzer bir siber saldırı Uluslararası Ceza Divanı'na 2023 yılında yapılmıştır.³⁸ Bu tür saldırılar, mahkeme sistemlerinin güvenliğini tehdit ederken, verilen kararın meşruiyetinin sorgulanmasına sebebiyet vererek yargı bağımsızlığını da zedelemektedir. Siber güvenlik önlemlerinin yetersiz kalması durumunda, yargı süreçlerine yetkisiz erişim sağlanabilmekte ve bu da yargı mensuplarının baskı altına alınmasına veya yargı kararlarının manipüle edilmesine yol açabilmektedir.

Ülkemizde, teknolojinin yargı faaliyetine entegrasyonu kapsamında, yargı teşkilatının kullanımına sunulmak üzere çalışmalarına 1999 yılında başlanan ulusal yargı ağı projesi (UYAP) 2001-2005 yıllarında iki aşamalı olarak faaliyete geçirilmiştir. Bugün Adalet Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatı birimlerinde, adli ve idari yargı mahkemelerinin tümünde, yüksek yargı organlarında, Yüksek Seçim Kurulu'nda tüm işlemler bu bilişim sistemi üzerinden gerçekleştirilmekte, aktif görevde olan tüm personel ilgili kanallara yetkisi dâhilinde erişim sağlamaktadır. Bu bilişim sistemi yargının yükünü hafifletebilmek bakımından ilgili personelin Adli Sicil Bilgi Sistemi'nden sabıka kayıtlarını, MERNİS'ten nüfus kayıtlarını ve Adres Kayıt Sistemi'nden adres kayıtlarını, POLNET'ten ehliyet kayıtlarını, Merkez Bankasından döviz kurlarını, TAKBİS'ten tapu ve kadastro kayıtlarını elektronik olarak alabilmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca yargı faaliyetlerine ilişkin tüm işlem ve kararlar yalnızca bu sistem üzerinden sağlanabilmektedir.³⁹

Bunun yanı sıra, yapay zekâ (YZ) teknolojileri de yargı süreçlerine dâhil edilmektedir. YZ destekli hukuki analizler ve karar destek sistemleri, tarafların, avukatların ve yargıçların iş yükünü hafifletirken, karar alma süreçlerinde tarafsızlık ve adaletin korunması konusunda soru işaretleri doğurmaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde bazı eyaletlerde kullanılan "COMPAS" adlı YZ destekli sistem, mahkeme süreçlerinde sanıkların tekrar suç işleme olasılığını

---

³⁸ <https://www.icc-cpi.int/news/measures-taken-following-unprecedented-cyber-attack-icc> (E.T. 30.05.2024).

³⁹ <https://www.uyap.gov.tr/Genel-Bilgi>, (E.T. 30.05.2024).

tahmin etmek için kullanılmaktadır.⁴⁰ Ancak, bu sistemin algoritmalarında ırksal önyargılar olduğu tespit edilmiş ve bu da bazı davaların sonuçlarının adil olmadığı yönünde eleştirilere yol açmıştır. YZ algoritmalarının nasıl programlandığı ve hangi veri setlerinin kullanıldığı, bu sistemlerin tarafsızlığı ve güvenilirliği açısından kritik önem taşımaktadır.

Kamu idareleri şeffaflık ve hesap verebilirlik hususunda başta genel kamuoyu olmak üzere kararlarından etkilenen gruplara ve bireylere karşı sorumludur⁴¹. Yapay zekâ sistemlerinin yargı süreçlerine entegrasyonu, bu ilkeleri tehdit edebilmektedir. Bu nedenle YZ'nin yargı kararları üzerindeki etkisi, yargı bağımsızlığının korunması ve hesap verebilirlik için sürekli bir denetim ve düzenleme gerektirmektedir. Yargıçların, YZ sistemleri tarafından önerilen kararları sorgulama, kendi vicdani ve bağımsız değerlendirmelerini yapma imkânı korunmalıdır. Ayrıca, YZ sistemlerinin karar alma süreçlerinde şeffaflık sağlanmalı ve bu sistemlerin hangi kriterlere göre çalıştığı kamuoyuna açıklanmalıdır. Bu, sadece yargı bağımsızlığının değil, aynı zamanda adaletin de sağlanabilmesi için gereklidir.

Gelişen teknoloji ile birlikte özel çıkar gruplarının yargı süreçlerine etki etme potansiyeli artmış, bu da yargı bağımsızlığı açısından yeni zorlukları beraberinde getirmiştir. Sosyal medya ve dijital platformlar, bu grupların kamuoyu oluşturma kapasitelerini genişletmiş ve yargı mensupları üzerinde baskı kurma olanağını artırmıştır. Örneğin, belirli davalar hakkında sosyal medyada başlatılan kampanyalar, yargıçların karar verme süreçlerini etkileyebilir ve adil yargılama hakkının önünde engel teşkil edebilir. Yargı mensuplarının, medya ve kamuoyu baskısından bağımsız karar verebilmesi, adaletin tarafsız ve eşit bir şekilde sağlanabilmesi için hayati öneme sahiptir. Yargı sistemleri, teknolojinin getirdiği avantajlardan yararlanırken, bu yeniliklerin yargı bağımsızlığına zarar vermemesi için gerekli yasal düzenlemeler ile alınan önlemler yanında etik ilkelerin çerçevesinin bu yönde geliştirilmesi önem

---

⁴⁰ Dressel, Julia ve Hany, Farid, "The Accuracy, Fairness, and Limits of Predicting Recidivism." *Science Advances*, Cilt 4, Sayı 1, Yıl: 2018, (1-5), s. 1.

⁴¹ Yolcu, Faruk S., ve M. Seyda, Ozan, "Kamu Yönetiminin Dönüşümünde Yönetim Bilimi ve Yönetişim Yaklaşımlarının Etkisi", *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal (SMART JOURNAL)*, Cilt 8, Sayı 65, Yıl: 2022, (2288-2296), s. 2293.

arz etmektedir. Bu, adaletin sağlanması ve hukukun üstünlüğünün korunması açısından temel bir gerekliliktir.

B. Özel Çıkar Gruplarının Yargı Bağımsızlığına Etkileri

Özel çıkar grupları terimi, genellikle belirli bir amaç veya menfaat doğrultusunda hareket eden ve bu amacı gerçekleştirmek için lobcilik, kampanya yürütme, halkla ilişkiler çalışmaları gibi çeşitli stratejiler kullanan organize grupları ifade etmektedir. Bu gruplar, farklı sektörlerden ve toplumsal kesimlerden bir araya gelerek hükümet politikaları, kamuoyu veya yargı kararları üzerinde etkili olmaya çalışmaktadır. Çıkar grupları, genellikle ekonomik, politik veya sosyal hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır. Örneğin, büyük şirketler, çevre örgütleri, işçi sendikaları, endüstri birlikleri ve sivil toplum kuruluşları bu tür gruplar arasında sayılmaktadır. Bu gruplar, kendi çıkarlarına hizmet eden düzenlemeleri teşvik etmek veya karşı çıktıkları düzenlemelerin önüne geçmek için geniş bir etki yelpazesi kullanabilmektedir.

Çıkar gruplarının etkisi, yasama ve yürütme organlarında görülebildiği gibi, yargı üzerinde de görülebilmektedir. Çıkar grupları bir bütün olarak yargıyı etkilemeye çalışmaktan ziyade davaya bakan mahkeme ya da yargıç ile ilgilenir, bu sebeple yargıçların felsefi düşünceleri, politika tercihleri ve ideolojik bağlantıları tespit edilmeye çalışılır. Teknolojinin sağladığı araçlarla, bir yargıcın bahsi geçen bilgilerine ulaşmak zor olmamaktadır. Çıkar grupları ayrıca kullanılan teknoloji vesilesiyle kamuoyu oluşturma gücünü artırmakta ve yargı mensuplarını dolaylı yollardan etkileme potansiyeline de sahip olmaktadır. Bu bağlamda, çıkar gruplarının yargı süreçlerindeki etkisini anlamak, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını koruma çabaları için kritik bir öneme sahip olmaktadır.

Toplumun büyük bir kesimi konusu itibariyle önemli kabul edilecek mahkeme kararlarından neredeyse her zaman habersizken, çıkar grupları bu kararların ayrıntılarının ve grupları üzerinde doğacak etkilerin son derece farkındadır.⁴² Bu farkındalıkla bazı kurumların stratejik olarak

---

⁴² Franklin, Charles H., "Behavioral Factors Affecting Judicial Independence", *Judicial independence at the Crossroads: an Interdisciplinary Approach*, (148-159), Sage Publications, USA 2002, s. 154.

sessiz kaldığını dile getirerek kurumlar üzerinde baskı oluşturabilmektedir⁴³.

Benzer pek çok müdahaleye imkân tanıyan teknolojik gelişmeler, özel çıkar gruplarının yargı süreçlerine etkide bulunma kapasitesini önemli ölçüde artırmaktadır. Dijital çağda, özellikle sosyal medya platformları ve dijital iletişim araçları, bu grupların kamuoyu oluşturma ve yargı mensupları üzerinde baskı kurma kapasitelerini genişletmektedir. Özel çıkar grupları, belirli davalarda kendi lehlerine sonuç almak amacıyla medya kampanyaları düzenleyebilmekte ve bu yolla yargı mensuplarını etkilemeye çalışmaktadır. Özel çıkar gruplarının yargı süreçlerine müdahale etme kapasitesi, teknolojinin sunduğu araçlarla daha da güçlenmiştir. Örneğin, çevrimiçi platformlar üzerinden başlatılan kampanyalar, kısa sürede geniş kitlelere ulaşarak yargı mensupları üzerinde yoğun bir baskı oluşturarak verilecek kararları etkileyebilmektedir. Özellikle kamuoyunda etki potansiyeli yüksek davalarda, görsel medya ve sosyal medya üzerinden yürütülen yoğun tartışmalar ve kampanyalar, yargı mensuplarını etki altına alma potansiyeline sahiptir. Bu durum, yargıçların kararlarını bağımsız ve tarafsız bir şekilde verme yeteneğini zedeleyebilmektedir.

Özel çıkar gruplarının dijital medya kampanyaları aracılığıyla yargı üzerinde etkili olma çabaları, birçok ülkede çeşitli örneklerle karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde bazı davalarda, güçlü lobi gruplarının ve şirketlerin kamuoyuna yönelik kampanyalarla yargıçlar üzerinde baskı kurmaya çalıştığı gözlemlenmiştir.⁴⁴ Bu tür müdahaleler yargı mensuplarının bağımsızlığını tehdit ederek çoğu zaman adil yargılama süreçlerini zedeleyebilmektedir. Bir başka örnek olarak, çevresel etki değerlendirme davalarında, büyük enerji şirketleri veya çevre koruma örgütleri gibi özel çıkar gruplarının,

---

⁴³ Ozan, M. Seyda ve Faruk S., Yolcu, "Sükût Daima Altın Mıdır? Stratejik Sessizlik Kavramını Kamu Kurumlarının Belirsiz İtibarı Üzerinden Değerlendirmek" Amme İdaresi Dergisi, Cilt 57, Sayı 1, Yıl: 2024, (47-64), s. 50.

⁴⁴ Bu davalardan en önemlilerinden biri şüphesiz ki siyahilerin beyazlarla aynı devlet okullarında okuyabilmesinin önünü açan karardır. Yerel mahkemenin davacı [Oliver L. Brown](#) ve diğerleri aleyhine vermiş olduğu karar, National Association for the Advancement of Colored People (NAACP) desteği ile ABD Yüksek Mahkemesine taşınmış ve ABD Yüksek Mahkeme'si davacı taraf lehine oybirliği ile karar vermiştir. <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/347/483/>, (E.T. 12.06.2024).

kamuoyunu etkilemek amacıyla dijital platformlarda yürüttükleri kampanyalar gösterilebilir. Bu gruplar, sosyal medya aracılığıyla geniş kitlelere ulaşarak, davaların sonuçlarını kendi lehlerine çevirmeye çalışmakta ve bu süreçte yargı mensuplarını dolaylı yollardan etkileyebilmektedir. Yargı mensuplarının, medya ve kamuoyu baskısından bağımsız karar verebilmesi, adil ve tarafsız yargılamanın temel koşuludur. Ancak, özel çıkar gruplarının yarattığı baskı, yargı mensuplarının bağımsızlığını zedeleyebilmekte ve yargı kararlarının meşruiyetini tartışmalı hale getirmektedir. Bu durum, yargı bağımsızlığının korunması için yeni stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

C. Medya ve Sosyal Medyanın Yargı Bağımsızlığına Etkileri

Medya ve sosyal medya, modern toplumlarda bilgi akışının ana kanallarından biri haline gelmiş bulunmaktadır. Bu durum, yargı faaliyeti için hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Medya, yargılama süreçlerine ilişkin haber, bilgi ve yorum yoluyla kamuoyunun bilgilendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Duruşmaların ve yargı kararlarının medya aracılığıyla halka açık hale getirilmesi, adaletin toplumda nasıl işlediği konusunda vatandaşlara bilgi sağlamakla birlikte kamuoyunun olumlu ya da olumsuz yönlendirilme potansiyeli de taşımaktadır.

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi (CCJE) 2005 yılı “Adalet ve Toplum” konulu 7 Numaralı görüşünde “*Medya, ulusal yasalarca belirlenen biçimlere ve sınırlamalara göre adli bilgilere ve duruşmalara erişebilir. Medya profesyonelleri, hangi hikâyelerin kamuoyunun dikkatine sunulacağına ve bunların nasıl ele alınacağına karar verme konusunda tamamen özgürdür. Medyanın adalet sisteminin örgütlenmesini veya işleyişini eleştirmesini engellemeye yönelik hiçbir girişimde bulunulmamalıdır. Adalet sistemi, dış gözlemciler olarak eksiklikleri vurgulayabilen ve mahkemelerin yöntemlerini ve kullanıcılara sundukları hizmetlerin kalitesini iyileştirmeye yapıcı bir katkıda bulunabilen medyanın rolünü kabul etmelidir*”⁴⁵ ifadesiyle yargı

⁴⁵ <https://rm.coe.int/1680747698> (E.T. 15.06.2024); Ayrıca 7 Numaralı görüşte atıf yapılan Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Rec(2003)13 Numaralı kararında Medyanın, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. maddesi uyarınca kamuoyunun, kamuoyunu ilgilendiren konular da dahil

kurumlarını daha erişilebilir kılmak için gerekli düzenlemelerin yapılmasını önererek, mahkemeler ile medya arasındaki temasın geliştirilmesini *faydalı* bulduğunu belirtmektedir.

CCJE'nin 7 Numaralı Görüşü'nde ayrıca medya ve mahkemelerin rollerinin daha iyi anlaşılması, kamuoyunun “*yargı işlerinin doğası, kapsamı, sınırlamaları ve karmaşıklıkları*” hakkında bilgi sahibi olması ve mahkeme haberciliğindeki olgusal hataların düzeltilmesi iyileştirilmiş temasın faydaları olarak kabul edilmiştir.⁴⁶ CCJE'nin (2015) 18 Numaralı görüşünde “*yargı sistemine mensup kişilerin doğrudan ya da medya aracılığı ile kamuoyu ile iletişim kurması, vatandaşların yasalara ilişkin bilgilerinin artması ve yargıya güven duymaları açısından hayati önem taşımaktadır*”⁴⁷ ifadesine, (2021) 24 Numaralı görüşünde “*...Yargı ve medya arasında yeterli ilişkilerin desteklenmesi için Yargı Konseyi ya yargıyla medya arasında bir aracı olmalı ya da bu görevin yerine getirilebilmesi için diğer etkili süreçlerin uygulanmasını sağlamalıdır*” ifadesine yer verilmiştir.⁴⁸

CCJE'nin almış olduğu bu kararlar kamuoyunda yargıya olan güven duygusunun yükseltilmesi, yargı kararlarına yönelik olası yanlış algıların ise önüne geçilmesi amacıyla tavsiye edilmektedir. Bu tavsiyeler ve ülkelerin geliştireceği yeni yöntemler sonucunda mahkemeler ve medya arasında daha bilinçli, çift yönlü iletişimin geliştirilmesi ile yargıya olan güvenin artması ve kamuoyu nezdinde yargı kararlarının meşruluğunun güçlenmesi sağlanacaktır.

---

olmak üzere bilgi alma hakkı nedeniyle kamuoyunu bilgilendirme hakkına sahip olduğunu; ifade ve bilgi edinme özgürlüğü çerçevesinde kamuoyunun ceza yargılaması hakkında bilgilendirilmesi, ceza hukukunun caydırıcı işlevinin görünür kılınması ve ceza adalet sisteminin işleyişinin kamuoyu tarafından denetlenebilmesinin sağlanması bakımından medya haberciliğinin önemini vurgulayarak, cezai kovuşturmalarla ilgili olarak medya aracılığıyla bilgi sağlanmasına ilişkin tavsiye sunulmuştur.

⁴⁶ Aarli Ragna, “Independent Judges and Their Relationship with the Media”, *The Independence of Judges*, (327-344), Eleven International Publishing, Lahey 2014, s.327.

⁴⁷ <https://www.coe.int/en/web/ccje/ccje-opinions-and-magna-carta> (E. T. 16.06.2024).

⁴⁸ <https://www.coe.int/en/web/ccje/ccje-opinions-and-magna-carta> (E. T. 16.06.2024).

Kamuoyunu yönlendirmede sosyal medya platformları, yasal düzenlemeler çerçevesinde hareket etmek zorunda olan medya organlarına nazaran daha etkilidir. Sosyal medya doğruluğu teyit edilmemiş dahi olsa bir bilginin, bireyler ve yüksek katılımcı sayısına sahip gruplar arasında ve hatta ilgisiz kişilere kadar çok hızlı bir şekilde ulaşmasına olanak tanımaktadır. Bu durum yasama ve yürütme erkinin karar alma sürecini etkilediği gibi yargı üzerinde de yoğun bir baskı yaratabilmektedir. Yargı mensupları, yargılama konusuna ya da taraflara ilişkin sosyal medyada hızla yayılan bilgiler ve yorumlar karşısında bağımsızlıklarını ve tarafsızlıklarını koruma konusunda zorluk yaşamaktadır.

Özellikle yanlış bilgi ve dezenformasyon kampanyaları kamuoyunun yüksek düzeyde takip ettiği davalarda, yargı mensuplarının karar süreçlerini etkileyebilmekte ve adaletin tecelli etmesini zorlaştırmaktadır. Örneğin, 30.11.2023 günü gerçekleşen trafik kazasında Somali Devlet Başkanı'nın oğlu Konsolosluğa ait araç ile bir motor sürücüsüne çarpmış ve motor sürücüsünün ölümüne sebebiyet vermiştir. Bu olay sosyal medya aracılığıyla kamuoyunun yoğun dikkat ve takibine maruz kalmış, soruşturma ile alakalı doğruluğu teyit edilmeyen bilgiler doğrultusunda, taraflar ve soruşturmayı yürüten İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı üzerinde yoğun bir baskı oluşturulmuştur. Bunun üzerine kamuoyunu doğru bilgilendirmek adına İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 08.12.2023 günü bir basın açıklaması gerçekleştirilmiştir.⁴⁹

Bu basın açıklaması neticesinde soruşturma sürecinde yapılan işlemler ve alınan kararlar için kamuoyunda güven oluşturarak yargı kararının meşruiyetinin sağlanması tesis edilmiştir. Bu gelişme sosyal medyanın, yargı mensuplarının bağımsızlık ve tarafsızlıklarını koruma konusunda zorlanmalarına yol açtığını göstermektedir; ayrıca yukarıda bahsedilen CCJE'nin 7 Numaralı görüşünde de yer alan yargıya ilişkin

---

⁴⁹ <https://istanbul.adalet.gov.tr/08122023-tarihli-basin-aciklamasi> (E.T. 06.07.2024); başka bir örnek, hakkında soruşturma yürütülen şahıs ile alakalı sosyal medyada “et çaldı tutuklandı” şeklinde ifade ve beyanların yayılması üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 13.03.2023 günü basın açıklaması yayınlamıştır, <https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/159/dosya/1303202313-03-20231-50-pm.pdf> (E.T. 06.07.2024).

habercilikteki olgusal hataların giderilmesi, yargı ile medya arasındaki iyileştirilmiş temasın önemini ortaya koyan önemli bir örnektir.

D. Yargı Bağımsızlığının Korunmasına Yönelik Stratejiler

Yargı bağımsızlığının sağlanmasını yalnızca yargıçlardan beklemek kabul edilebilecek bir yöntem değildir. Bu bakımdan hukukun üstünlüğü ilkesini korumayı hedefleyen tüm demokratik devletler anayasal nitelikte güvenceler belirleyerek yargı bağımsızlığına ulaşmaya çalışmaktadır. Ancak yasal düzenlemeler yasama, yürütme erki ya da çıkar grupları tarafından örtülü olarak diskalifiye edilebilmektedir. Yargı bağımsızlığını tehdit eden yasama ve yürütme organı tarafından yapılan geleneksel baskılardan ziyade teknolojik gelişim ile ortaya çıkan baskılar karşısında çeşitli stratejiler geliştirilmesi gerekir bu bağlamda;

Siber Güvenlik Önlemlerinin Artırılması: Teknolojik gelişmeler doğrultusunda siber saldırıların oldukça arttığı günümüz dünyasında yargının üzerinde oluşabilecek olumsuz etkileri minimize etmek için siber saldırı tehditlerine karşı düzenli olarak geliştirilen ve sürekli güncellenen bir siber güvenlik stratejisi oluşturulmalıdır. Bu strateji ile yargı süreçlerinde dijital gizliliğin korunması ve yargının güvenilirliğinin sağlanmasını hedeflenmelidir.

Yapay Zekâ ve Dijital Araçların Denetimi: İlerleyen dönemde yapay zekâ ve dijital araçların yargı süreçlerine entegrasyonunda, bu teknolojilerin adil ve tarafsız kullanımı için gerekli denetim mekanizmaları kurulmalı, yargıçların karar destek sistemlerine aşırı bağımlılığının önüne geçmek için yapay zekâ algoritmalarının şeffaflığı ve hesap verebilirliği sağlanmalıdır. YZ sistemlerinin etik kullanımını garanti altına almak için denetim ve düzenleme yapılmalıdır.

Yargı Mensuplarının Eğitimi ve Farkındalık Programları: Yargı mensuplarının çeşitli eğitim ve farkındalık programları aracılığıyla uluslararası kuruluşlar tarafından geliştirilen etik kurallara ve standartlara hızlı uyumunun, medya ve kamuoyu baskısına karşı direnç geliştirmelerinin sağlanması, lobcilik faaliyetleri, çıkar gruplarının yöntemleri ve bu tür müdahalelerle başa çıkma konuları, medya ile ilişkilerinde dikkatli ve bilinçli olmaları ile bağımsız ve tarafsız karar verebilme yeteneklerinin bu yönde de güçlendirilmesi hedeflenmelidir. Yargıçların, karar alma sürecinde bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerini koruyabilmeleri için bu tür eğitim ve farkındalık programları büyük önem taşımaktadır.

Medya ile İlişkilerin Şeffaf ve Hesap Verebilir Olması: Yargı sisteminin şeffaflık, hesap verebilirlik ve diğer etik ilkeler doğrultusunda yapılandırılması, kamuoyunun yargı tarafından gerektiğinde bilgilendirilebileceği iletişim kanallarının, sosyal medya hesaplarının oluşturulması bu sayede yargı faaliyetine ilişkin algı oluşturan kampanyalara daha hızlı ve doğru müdahalede bulunabilmek adına bir birim kurulması sağlanmalıdır. Bu birimin gerçekleştireceği faaliyetin doğru geliştirilmesi yargıya yönelik dezenformasyonun önüne geçerek kamuoyunun yargıya güvenini artıracığından dış müdahalelere karşı daha dirençli bir yargı teşkilatı meydana gelecektir. Yargıçlar da diğer herkes gibi anne/baba, evlat, eş, arkadaş gibi toplumsal statüye sahip ve tek can taşıyan bireylerdir. Bu bağlamda yargı mensuplarına yönelik özellikle sosyal medya üzerinden kimliği tespit edilemez kişiler tarafından oluşturulacak baskı ve tehditlerden etkilenmeden bağımsız ve tarafsız karar alabilmeleri için desteklenmeleri de gerekmektedir.

Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığını korumak için belirlenen bu stratejiler görsel medyanın, sosyal medyanın, özel çıkar gruplarının ve teknolojik gelişmelerin yargı üzerindeki olumsuz etkilerini azaltma yönünde önemli katkı sağlama potansiyelindedir. Yargı mensuplarının eğitimi, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin uygulanması, objektif atama ve terfi süreçleri, etik kuralların dikkatli ve özenli uygulanması, siber güvenlik önlemlerinin artırılması, yasal düzenlemelerin güçlendirilmesi yargı bağımsızlığının korunmasına katkı sağlayacak önemli adımlardır.

VI. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yargı bağımsızlığı, demokratik yönetimlerin temel yapı taşlarından biri olup, adaletin tecelli etmesi ve hukukun üstünlüğünün sağlanması açısından vazgeçilmez bir unsurdur. Yargı bağımsızlığı, kendi başına bir amaç değil adaleti sağlamak, hukukun üstünlüğünü korumak için bir araçtır. Bağımsızlık beraberinde yargıçlara kasıt olmaksızın yanlış kararlar alma ya da tartışmalı kararlara varma özgürlüğü getirmektedir. Bu bağlamda çalışmada ilk olarak demokratik yönetimlerin temeli olan kuvvetler ayrılığı ve yargı bağımsızlığı kavramlarının tarihsel gelişimi ve teorik temelleri ele alınmıştır. Aristoteles'ten modern devlet anayasalarına kadar uzanan bu süreç, adaletin ve birey haklarının korunması açısından büyük önem taşımaktadır. Kuvvetler ayrılığı, devletin üç erkini birbirinden bağımsız hale getirerek, yasama, yürütme ve yargının dengeli ve denetimli bir şekilde faaliyet göstermesini

sağlamaktadır. Bu denge ve denetim mekanizması, birey özgürlüklerinin ve toplumun yüksek menfaatinin korunmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Yargı bağımsızlığı, yalnızca yasama ve yürütme erklerinden ayrılmakla sınırlı değildir. Aynı zamanda, yargı faaliyetinde bulunan yargıçların, karar alma süreçlerinde herhangi bir dış etkiden, baskıdan veya müdahaleden korunması gerekmektedir. Bu kapsamda, yargının yalnızca yasalar doğrultusunda hareket etmesi ve adil yargılanma hakkının tesis edilmesi, demokratik devletlerin temel değerleri arasında yer almaktadır. Hukukun üstünlüğü ilkesi, yargının bağımsızlığının sağlanmasında en önemli güvencelerden biridir. Çalışmada, yargının karar alma sürecinin meşruluğu konusu incelenmiş, Yargı kararının meşruluğundan bahsedebilmek için adil, bağımsız ve tarafsız bir süreç sonucunda bu kararın alınmış olması gerekliliği vurgulanmıştır. Meşruiyet, yargı kararlarının kamuoyu nezdinde kabul görmesi ve yargıya olan güvenin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Yargı mensuplarının bağımsız, tarafsız ve yalnızca hukuka dayalı kararlar alabilmesi, kamu güveninin tesis edilmesinde temel unsurdur.

Antik dönemden modern devlete kadar yargı kararlarına yönelik müdahale girişimleri ve bu müdahalelerin önlenmesi yönündeki çabalar, yargı bağımsızlığının korunmasının ne denli zorlu bir süreç olduğunu göstermektedir. Tarih boyunca, yargının bağımsızlığını tehdit eden unsurlar var olmuş ve bu tehditlere karşı çeşitli önlemler alınmıştır. Günümüzde ise, teknolojik gelişmeler ve yeni dinamikler, yargı bağımsızlığı açısından yeni tehditler ve zorluklar ortaya çıkarmıştır. Teknolojik gelişmeler, yargı süreçlerinin verimliliğini artırırken, aynı zamanda siber güvenlik tehditleri, yapay zekâ ve dijital araçların bağımsız karar alma süreçlerine etkisi gibi yeni riskler de doğurmaktadır. Özellikle siber saldırılar, yargı mensuplarının ve tarafların bilgilerinin gizliliğini riske atmakta, yargı kararlarının güvenilirliğini sarsmaktadır. Yapay zekâ destekli sistemlerin kullanımı, yargı süreçlerinde tarafsızlık ve adaletin korunması konusunda soru işaretleri doğurmaktadır. Özel çıkar gruplarının yargı süreçlerine etkisi ve medya ile sosyal medyanın yargı bağımsızlığına olan etkileri de önemli birer tehdit unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel çıkar grupları, dijital araçlar ve sosyal medya aracılığıyla yargı mensupları üzerinde baskı kurmakta ve yargı süreçlerini etkileme potansiyeline sahip olmaktadır. Medya ve sosyal medya, yargı kararlarının kamuoyunda tartışılmasına ve yargı mensuplarının bağımsızlıklarının zedelenmesine yol açabilmektedir.

Bu bağlamda, yargı bağımsızlığının korunmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Siber güvenlik önlemlerinin artırılması, yapay zekâ ve dijital araçların denetimi, yargı mensuplarının eğitimi ve farkındalık programları, medya ile iletişimin güçlendirilmesi gibi stratejiler, yargı bağımsızlığını tehdit eden unsurların azaltılmasında etkili olabilmektedir. Ayrıca, hukukun üstünlüğü ilkesinin korunması ve yargıya olan güvenin sağlanması için yargı sistemlerinin şeffaflık, hesap verebilirlik ve etik ilkeler doğrultusunda düzenli olarak yapılandırılması gerekmektedir.

Yargı bağımsızlığının korunması ve sürdürülebilmesi için hem geleneksel hem de modern tehditlere karşı dikkatli ve proaktif olunmalıdır. Teknolojik gelişmelerin getirdiği fırsatlar ve riskler dengeli bir şekilde değerlendirilerek, yargı bağımsızlığını tehdit eden unsurlara karşı etkili stratejiler geliştirilmelidir. Özel çıkar gruplarının ve medyanın yargı süreçlerine olan etkileri sürekli olarak izlenmeli ve yargı mensupları bağımsızlıklarının korunması konusunda desteklenmelidir. Bu çabalar, demokratik yönetimlerin temel taşlarından biri olan yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi ve adaletin sağlanması açısından hayati öneme sahiptir. Bu çalışmada ele alınan kavramlar ve stratejiler, yargı bağımsızlığının korunmasına yönelik bilimsel bir temel oluşturmakta ve gelecekteki çalışmalara ışık tutmaktadır.

KAYNAKÇA

AARLİ, Ragna: “Independent Judges and Their Relationship with the Media”, The Independence of Judges, Eleven International Publishing, Lahey 2014, s. 327-344.

ABD Anayasası, <https://tr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/91/abd-anayasasi.pdf> (Erişim Tarihi: 08.04.2024).

ABD Yüksek Mahkemesi <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/347/483/> (Erişim Tarihi: 12.06.2024).

ARİSTOTELES: Atinalıların Devleti, Furkan Akderin (Çev.), Say Yayınları, İstanbul 2013.

ARİSTOTELES: Politika, Furkan Akderin (Çev.), 7. Baskı, Say Yayınları, İstanbul 2023.

ASLAN, Mehmet Emin: Devlet ve Egemenlik Teorisi, Dora Yayınları, İstanbul 2019.

AVRUPA Hâkimleri Danışma Konseyi, (2001) 1 Numaralı görüş, <https://rm.coe.int/1680747830> (Erişim Tarihi: 07.04.2024).

AVRUPA Hâkimleri Danışma Konseyi, (2005) 7 Numaralı görüş <https://rm.coe.int/1680747698> (Erişim Tarihi: 15.06.2024).

AVRUPA Hâkimleri Danışma Konseyi, (2015) 18 Numaralı görüş <https://www.coe.int/en/web/ccje/ccje-opinions-and-magna-carta> (Erişim Tarihi: 16.06.2024).

AVRUPA Hâkimleri Danışma Konseyi, (2021) 24 Numaralı görüş <https://www.coe.int/en/web/ccje/ccje-opinions-and-magna-carta> (Erişim Tarihi: 16.06.2024).

AVRUPA Hâkimleri Danışma Konseyi, <https://www.coe.int/en/web/ccje/background-and-mission> (Erişim Tarihi: 26.04.2024).

AVRUPA İnsan Hakları Sözleşmesi, <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/3fdd972e-8566-4b8a-9ffe-d9205f4e51cd.pdf> (Erişim Tarihi: 08.04.2024).

- AVRUPA Konseyi Bakanlar Komitesi, R (94) 12 numaralı karar, <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/563960a7-228e-407c-9894-d90ebd9419b0.pdf> (Erişim Tarihi: 08.04.2024).
- BARAK, Aharon: The Judge in a Democracy, Princeton University Press, New Jersey 2006.
- BEATSON, Jack: Key Ideas in Law: The Rule of Law and the Separation of Powers, Hart Publishing, Oxford 2021.
- BİNGHAM, Tom: The Rule of Law, Penguin Books, London 2011.
- BİRLEŞMİŞ Milletler Evrensel İnsan Hakları Bildirisi, <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/9a3bfe74-cdc4-4ae4-b876-8cb1d7eeae05.pdf> (Erişim Tarihi: 08.04.2024).
- BRİTANNİCA, Queen's Bench Division, <https://www.britannica.com/topic/Queens-Bench-Division> (Erişim Tarihi: 22.05.2024).
- CENDEL, Nur, "Adil Yargılama İlkesi ve Türk Hukukundaki Bazı Sorunlar", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 16, Sayı 1-2, Yıl: 2010, s. 3-14.
- COŞKUN, A. Vahap. "Yerel Yönetimler ve Demokrasi", Türk İdare Dergisi, Cilt 71, Sayı 422, Yıl: 1999, s. 93-110.
- DİCEY, Albert Venn: Introduction to the Study of The Law of the Constitution, Liberty Fund, Indianapolis 1982.
- DRESSEL, Julia ve HANY, Farid: The Accuracy, Fairness, and Limits of Predicting Recidivism, Science Advances, Cilt 4, Sayı 1, Yıl: 2018, s.1-5.
- EOİN, Carolan: The New Separation of Powers: A Theory for the Modern State, Oxford U. Press, Oxford 2009.
- ERDEM, Fazıl Hüsnü: Türkiye'de Yargı Bağımsızlığının Mevzuattan Kaynaklanan Sorunları ve Çözüm Önerileri, DÜHFD, Cilt 27, Sayı 47, Yıl: 2022, s. 315-355.
- ERDEM, Fazıl Hüsnü: Türkiye'de Yargının Hukuk Ötesi Sorunları, DÜHFD, Cilt 24, Sayı 40, Yıl: 2019, s. 3-30.
- ERDOĞAN, Mustafa: Anayasal Demokrasi, 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara 2013.

Abdullah YOLCU

FENDOĞLU, H. Tahsin: Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Yetkin Yayınları, Ankara 2010.

FIELDMAN, David: “The Independence of International Judges in National Courts: Lessons from Bosnia Herzegovina”, The Culture of Judicial Independence, Martinus Nijhoff Publishers, Boston 2012, s. 215-231.

FRANKLİN, Charles H., “Behavioral Factors Affecting Judicial Independence”, Judicial independence at the Crossroads: an İnterdisciplinary Approach, Sage Publications, USA 2002, s. 148-159.

GEYH, Charles G.: “Customary Independence”, Judicial independence at the Crossroads: an İnterdisciplinary Approach, Sage Publications, USA 2002, s. 160-191.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref; Anayasa Hukuku Anayasa Metni Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 9. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2000.

GÜRBÜZ, Ahmet: Hukuk ve Meşruluk Meşru Hukukun Temel Unsurları, 3. Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul 2013.

İSTANBUL Cumhuriyet Başsavcılığı, Basın açıklaması, <https://istanbul.adalet.gov.tr/08122023-tarihli-basin-aciklamasi> (Erişim Tarihi: 06.07.2024).

İSTANBUL Cumhuriyet Başsavcılığı, Basın açıklaması, <https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/159/dosya/1303202313-03-20231-50-pm.pdf> (Erişim Tarihi: 06.07.2024).

LOCKE John: Yönetim Üzerine İkinci İnceleme, Fahri Bakırcı (Çev.), 2. Baskı, Ebabil Yayınları, Ankara 2012.

OZAN, M. Seyda / YOLCU, Faruk S., “Sükût Daima Altın Mıdır? Stratejik Sessizlik Kavramını Kamu Kurumlarının Belirsiz İtibarı Üzerinden Değerlendirmek” Amme İdaresi Dergisi, Cilt 57, Sayı 1, Yıl: 2024, s. 47-64.

ÖZEN, Muharrem, “Yargı Bağımsızlığını Zedeleyen Düzenleme, Uygulamalar ve Bağımsızlığı Sağlamaya Yönelik Çözüm Önerileri”, Ankara Barosu Dergisi, Cilt 68, Sayı 1, Yıl: 2010, 31-65.

SHETREET Shimon: “Creating a Culture of Judicial Independence: The Practical Challenge and the Conceptual and Constitutional

- Infrastructure”, The Culture of Judicial Independence, Martinus Nijhoff Publishers, Boston 2012, s. 17-69.
- SİNA, Ayşen: Eski Yunan Yargı Sistemi: MÖ IV. Yüzyılda Atina’da Yargıçlar ve Mahkemeler, TBBD, Sayı 123, Yıl: 2016, s. 419-450.
- TAMANAHHA, Brian Z.: Hukukun Üstünlüğü Tarih Siyaset ve Teori, A. Fahri Doğan (Çev), Runik Kitap, İstanbul 2020.
- ULUSAL Yargı Ağı Projesi, <https://www.uyap.gov.tr/Genel-Bilgi> (Erişim Tarihi: 30.05.2024).
- ULUSLARARASI Ceza Divanı, <https://www.icc-cpi.int/news/measure-taken-following-unprecedented-cyber-attack-icc> (Erişim Tarihi: 30.05.2024).
- ÜNAL, Şeref, “Yargı Bağımsızlığı”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 37, Sayı 3, Yıl: 2004, s. 63-81.
- ÜNAL, Şeref, Anayasa Hukuku Açısından Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Hakimlik Teminatı: Türk Yargı Sistemi Üzerinde Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Bir İnceleme, TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara 1994.
- WEBER, Max: Bürokrasi ve Otorite, H. Bahadır Akın (Çev.), 10. Baskı, Adres Yayınları, İstanbul 2023.
- WOODHOUSE, Diana, “Anayasal Reform Kanunu 2005 – Yargı Bağımsızlığını Korumanın İngiliz Yolu”, Çev. Serkan Yolcu, Küresel Bakış Çeviri Hukuk Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, 2011, s.149-165.
- YANIK, Murat, Yargının Yönetimi ve Denetimi, Der Yayınları, İstanbul 2014.
- YAVUZ, Bülent: Kuruluş ve İşleyişi Açısından Türkiye’de Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı, Adalet Yay., Ankara 2012.
- YOLCU, Faruk S. / OZAN, M. Seyda, “Kamu Yönetiminin Dönüşümünde Yönetim Bilimi ve Yönetişim Yaklaşımlarının Etkisi”, Social Mentality And Researcher Thinkers Journal, Cilt 8, Sayı 65, Yıl: 2022, s. 2288-2296.